

DELAVSKA

PRAVICA

Glasillo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop., v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrt leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00, za leto Din 60.00 — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega glasila, Miklošičeva c. 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Moč ideje

Kdor se поблиže spozna z življenjem v Jugoslovanski strokovni zvezi in objektivno brez kakršnihkoli predsodkov opazuje življenje v njenih vrstah, bo prišel do zaključka, da je v njej brezprimeren idealizem, ki je vodil organizacijo mimo težav in zaprek, katerih bi Jugoslovanska strokovna zveza brez idealizma gotovo ne prebredla. Saj se je izven njenih vist redkokdaj slišalo o njej sami kaj lepega ali celo priporočljivega, ampak vedno le napake bodisi o njenih sodelujočih članih ali o organizaciji sami kot celoti, ne glede na ta ali sploh odgovarjajo resnici ali ne. Od vseh takih »prijateljev« krščanske delavske organizacije pa ni bilo nikogar, ki bi želel biti napram organizaciji vsaj toliko objektivni, da bi se o vesteh, ki jih razširja, prepričal vsaj na merodajnem mestu. Namen je bil pač le ta, da se organizaciji škoduje na ugledu in prepriči njen razmah.

Neovrgljivo dejstvo je, da je za delavstvo danes strokovna organizacija življenjskega pomena in da bi brez nje ostalo delavstvo še vedno suženj sedanjega gospodarskega in družabnega sistema. Čim prej bo delavstvo razumelo klic časa in se združilo v svoji strokovni organizaciji, tem prej bo lahko upalo na boljše čase.

Zato so vsi tisti neiskreni prijatelji delavstva, ki tako veliko pišejo o socialnem vprašanju, so pa dejansko proti organizaciji, kjer edino se v praksi rešuje socialno vprašanje. Sreča je, da delavstvo pozna take »socialne« borce in da ve ceniti njihovo delo v korist delavskega razreda.

Drugače je pa življenje v organizaciji sami. Kdor je videl pred leti naše tabore, kot rudarskega, pri katerem so naši rudarji od vseh strani lezli k Sv. Mihaelu nad Laškim, ne glede na to, da so opolnoči končali z delom in šli ob drugi uri zjutraj peš iz Zagorja, Trbovelj, Hrastnika, Sv. Jederti, Hude jame, kdor je videl viničarske tabore, na katere so viničarji hodili ure daleč s koscem suhega kruha v žepu, ali pa druge slične tabore, je vendar le pomislil, da v teh vrstah mora biti nekaj globljega in ne zgolj parada ali izlet. Kdor ve, da se organizacija sama vzdržuje, čeprav so ji bile že pred leti odvzete vse podpore in je celo odpovedalo svojo podporo I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani, in da člani organizacije vzdržujejo vsa leta svoje redno tedensko glasillo »Delavsko Pravico«, bo vedel, da naši rudarji, kovinarji, papirničarji, viničarji itd. doprinašajo pri svojih bornih plačah in skromnem življenju kljub vsakodnevnim skrbim za življenje velike in skoro nerazumljive žrtve. Kdor bi poleg tega še slišal našega tovariša iz Zagorja, ki je bil vpokojen pred meseci in je odvisen le od skromne rudarske pokojnine, da ima v svojih visokih letih le eno samo željo, da bi si prihranil mesečno od pokojnine vsaj naročnino za »Delavsko Pravico« in »Besedo«, bo spoznal, da so naši tovariši s srcem in dušo zvezani s svojo Jugoslovansko strokovno zvezo. Z njo živijo, z njo se borijo — zanjo živijo, zanjo se borijo. In to vse iz globokega prepričanja, da se v njenih vrstah borijo za največje svetinjo: za dostojanstvo človeka, za življenje, vredno božjega dediča.

Ti naši tovariši so res ljudje, ki jih današnji čas nujno potrebuje. Kljubujejo močnim valovom kapitalizma, ki grozi moralno in gospodarsko upropasti ves svet. Dočim le-ta naravnost izživa veličanske socialne pretrese, so naši tovariši z neprimernimi žrtvami na delu proti temu uničevalcu vsega dobrega.

Odkod torej ta brezprimerna žrtev? V globokem prepričanju, da delajo po

Velik duh

Znak popolnega uboštva naše dobe je, da nimajo narodi voditeljev. Se pojavijo. Toda ne morejo dvigati svojega ljudstva in ga usmeriti h globljim dejanjem. Večina pa je plitva in koristolovska. »Voditelji« je prav za prav preveč. Toda so le voditelji, da zadostijo ali lastnemu častihlepu ali da si napravijo s tem, da zlorablajo svoj položaj, premoženje ali pa oboje.

Gotovo ni pametnega človeka, ki bi trdil, da ustvarjajo taki ljudje kaj dobrega in trajnega za državo in javnost. Nasprotno. Razdirajo in uničujejo moralne vrednote človeštva. Kajti v dosegu svojih zasebnih ciljev se morajo posluževati umazanih sredstev: Zametujejo postave, zlorablajo javno zaupanje itd. Koliko svetovnih škandalov je že bilo, pri katerih so bile prizadete najuglednejše osebnosti iz družbe. Celó v vodstvu držav in drugih samouprav so bili taki voditelji n. pr. newyorški župan.

Pred leti je nastopil resnično iskren in dosleden voditelj — Ghandi. Prišel je neustrašen in dosleden boj za svobodo indijskega naroda. V tem boju se je posluževal in se še poslužuje za našo dobo neobičajnega orožja — ideje: Prepričanje, da je gibanje, ki ga vodi on, pravično. Pravica ima velikansko silo sama v sebi. Ta sila pa pride do izraza le tedaj, če jo zahtevajo take osebe, ki so pripravljene dati za pravico tudi svoje življenje. Ko je Ghandi pozval narod v boj za svoje pravice, mu ni ukazal, da naj zagradi za orožje. Ne. Rekel je: »Zakonov, ki so proti nam, ne bomo izvajali.« Torej pozval je Indijce k neposlušnosti. Pa zopet je rekel: »Ne bomo se ustavljali sili, naj nas preganjajo, mi se ne bomo upirali. Trpiti bomo.«

Dve veliki zahtevi je postavil: Ideje se brezpogojno pokoriti in za idejo trpeti. Tega so se Angleži ustrašili. Ko bi pozval Ghandi ljudstvo na oborožen upor, bi bili veseli, kajti tak upor bi mogli zadušiti. In ko bi bil zadušeni, bi bilo gibanje skoraj gotovo konec. Toda boj z idejo je težaven, zlasti še, če je sila sovražnih sil tako neenaka. Indijci gredo v boj za svoje pravice, ki jim pritečejo po božjem in naravnem pravu, Angleži se bore za to, kar so si priborili s silo, s krivičnimi sredstvi. Ghandi brani pravico — lord krivico, zato pa Ghandi vodi gibanje, četudi je v ječi.

Ghandi pa nima lahkega stališča. Sicer ga priznava naroda nesporno za svojega voditelja, vendar pa so med Indijci razne kaste, ki so si zelo nasprotne, višje kaste imajo vse pravice, nižje nič, niti v templju k molitvi ne smejo iti. Anglija izrablja prav spretno to nasprotstvo, še

klicu svoje vesti in srca, ki se tako čudovito sklada z njihovim delom v organizaciji, izvira njihova neugnana sila po udeleževanju na poprišču za najnaravnejše pravice človeka, ki je krona stvarstva. Neprenehoma čutijo v svoji duši pogon za delom, klic po žrtvovanju in mu tudi brez pridržka in pomisleka sledijo. Ne glede na žrtve, ki jih doprinašajo, čutijo v svoji notranjosti zadovoljnost in zavest, da so napravili, kar so mogli. Če gre življenje preko njihovih moči, so oni v svoji notranjosti mirni v globoki zavesti, da so svojo žrtev doprinesli in svojo dolžnost kot delavci v polni meri izpolnili. Prepričani pa so kljub temu, da bo njihova žrtev rodila prej ali slej stoteren sad.

Vsakdo, ki se v življenje krščanske strokovne delavske organizacije tako vživi, da vidi vse te tajne njenega življenja, bo spoznal, kako malenkostna so vsa nasprotovanja, ki jih doživlja naša Jugoslovanska strokovna zveza dan za dnem. Čeprav so na videz težka, vendar so morda tudi zanjo potrebna, ker bo

celó v ustavnem načrtu, ki ga je izdelala angleška vlada, pride ta razlika do izraza. Ghandi se je takemu načrtu uprl z vso silo. Ghandi želi, da bi bil njegov narod enoten, da bi odpadle vse ovire, ki ga razdvajajo. Ako bi pa bilo sedanje stanje celó v ustavi potrjeno, potem razprtij skoraj ne bi bilo mogoče izkoreniniti in tujec bi vedno imel v rokah močne adute za obvladanje indijskega naroda.

Zelo velika nevarnost pri tako veliki reči. Ravno radi tega so potrebna izredna sredstva, da se odvrne ta nevarnost. Zato je segel Ghandi v resnici po izrednem sredstvu. Da bi dosegel spravo med svojim narodom, je sklenil darovati Vsemogočnemu poseben pravni dar. Na oltar sprave je položil svoje življenje. Sklenil je namreč, da se bo postil toliko časa, dokler ne bo dosežen sporazum med kastami. Pripravljen je tudi na to, da umre — za spravo. Ghandi ve, da bi v tem primeru pač bilo potrebno, da spriča s svojo smrtjo svojo zahtevo, da se narod sporazume. Ghandi je trdno prepričan o tem, saj pravi »da bo segla njegova molitev do neba, do Vsemogočnega.«

Moderni svet ne razume motivov, ki so nagnili Ghandija, da se je pričel postiti, in sicer v torek 20. t. m. Nekateri menijo, da je omejen, drugi, da je to le taktika. V resnici je pa to ideja porojena iz dna vernega srca in čiste nesebične ljubezni do svojega naroda. Svojo žrtev prinaša Bogu v trdnem upanju, da bo zbudil britanski vladi vest, ki hoče svojo državno in vojaško silo uporabiti v to, da bi za vedno razdvojila indijski narod. S tem svojim činom je postal Ghandi svetel zgled, kakšen je in mora biti voditelj naroda.

Za nas moderne pa je verni Ghandi še nekaj drugega. Dejanje in še bolj življenje Ghandija dokazuje, da mora koreniniti ideja, če naj bo učinkovita in odločilna, v Bogu, torej biti naravno in naravno neoporečna. Ta ideja mora imeti tudi svojo hrano. Zunanje in notranje življenje mora tvoriti z idejo — eno. Ta enotnost daje jamstvo, da bo postala beseda meso. V tej enotnosti je vsa skrivnost. V kolikor smo mi katoličani v življenju uspeli, je to učinek te enotnosti; še bolj, pa v kolikor nismo uspeli, je kazni, ker smo to enotnost le z besedami naznačevali, življenje pa je bilo daleč od nje.

To velja tudi za voditelje. Tudi za delavske voditelje in za ves naš pokret.

Pa še nekaj moramo opozoriti. Krščanstvo je vendar vse najboljše, kar je dal Bog človeštvu. In kljub temu, v tej veliki moralni krizi človeštva, v praktičnem izvajanju, ni vstal svetel zgled med kristjani, ampak si je Previdnost izbrala za svo-

ravno radi tega vedno globlje in tem tesneje združevala vse tovariše v nerazdružljivo enoto. Razumeli bodo tovariši, kaj se pravi, ako kdo reče, da namenoma ne bo dobila Jugoslovanska strokovna zveza nobene podpore, in da ne bo vzdržala gospodarske strani svojega eksistenčnega vprašanja. Take sicer že dalj časa izvajane grožnje bodo članstvo organizacije še bolj združile, ki bodo svoje delo še podvojili in če bodo razmere zahtevale tudi potrojili. Dobro se namreč zavedajo, da so organizacija oni sami in da so po organizaciji sami sebi kovači boljše in lepše bodočnosti.

Težke boje za krščansko delavsko organizacijo je bil že dr. J. E. Krek, vsi njegovi že umrli in še živeči sobojevniki, težke boje bijejo vsi naši tovariši in jih bodo bili, saj se s tem borijo za uveljavljanje večnih načel v človeškem življenju, za zmago pravice nad krivico, za kraljestvo božje na zemlji. Za to svoje delo pa črpajo moč od Njega, ki jih po njihovih dušah bodri in poziva k vztrajnosti.

jo posodo pagana. Mogoče so posebni božji načrti. Mogoče kaj drugega... Eno je gotovo, da je v Indiji posvetila luč, ki ne bo kazala rešilne poti le Indijcem, ampak vsemu človeštvu.

Opomba urednika: Med tem časom se je dosegel sporazum med vodilnimi kastami in pariži. Ta sporazum je odobrila tudi britanska vlada. Ghandi je dosegel v celoti svoj namen. Kaste so morale pristati na njegovo tezo, namreč, da mora indski narod prenehati s sovražstvom in svoje zadeve urediti v bratskem sporazumu. Britanska vlada je morala priznati, da bo indski narod svoje zadeve sam uredil. Zaradi tega je Ghandi prenehal s svojim postom. Postil se je 6 dni in 5 ur. Žrtev je imela uspeh.

Res je tako!

Tednik »Slovenija« je prinašal pred kratkim k poročilu nadzorstva SUZOR-a o gospodarstvu v delavskem zavarovanju več člankov.

Iz cele razprave se nam zdi potrebno podčrtati tole:

1. V bistvu ni nikake difference med komisarjem in imenovanim ravnateljstvom. Oba sta namreč imenovana. Imenovano ravnateljstvo je tedaj le razširjen komisariat. Zato zavarovanje ni mnogo profitiralo z odstavitvijo komisarjev in imenovanjem ravnateljstev. Neizpolnjena je še vedno zahteva delavstva, da se uvede v zavarovanje redna uprava, zakar pa so potrebne volitve!

2. Prvo ravnateljstvo SUZOR-a je imelo nalogo, da izvede volitve v okrožne urade, česar pa ni izvršilo, čeprav je poslovalo 7 let. Izdalo je le volilni red, po katerem pa bi stale volitve radi njegove kompliciranosti nad 10 milijonov dinarjev. Sedanje nadzorstvo je poudarilo, da je bil komisariat upostavljen, »da bi se v teh ustanovah varčevalo in da bi se izvedle reforme za boljše izvajanje zavarovanja.« Prejšnje ravnateljstvo tedaj ni dobro gospodarilo! Zanimivo pa je, da so v novo ravnateljstvo imenovane po večini osebe iz starega ravnateljstva. Ali moremo upati, da bodo njegova pota boljša?

3. Zavarovanju je potrebno dati pravo samoupravo in postaviti njegovo delo pod javno kontrolo! Kot znano, tega doslej ni bilo. Javnost ima dostop do razpravljanja občinskih svetov in držav. zborov, članstvo OUZD pa nima pravice na svoja ušesa slišati, kaj razpravljajo in kaj sklepajo na svojih sejah ravnateljstva zavarovanja. Tu treba remedure! Potem bo nemogoče »razkriti tajnosti«, kakor jih nekateri hočejo.

4. Da so bila vsa zdravilišča razen »Jadrana« (last ljubljanskega OUZD) pasivna, smo že davno vedeli. Gospodarstvo teh ustanov pa gre itak na rovaš starega ravnateljstva, ki je njihovo napravo in gospodarstvo organiziralo.

5. Ker je nadzorstvo SUZOR-a z ameriško naglico predložilo svoje poročilo in tega ne bi moglo storiti na temelju lastnih preiskav, je jasno, da je morala sestaviti nadzorstveno poročilo uprava SUZOR-a sama! Nadzorstvo je poročalo le to, kar mu je diktiral gener. ravnatelj Glaser M. Evidentna je tedaj odvisnost novega ravnateljstva in nadzorstva od uprave zavarovanja.

Ker ravnateljstvo in nadzorstvo ne gledata na položaj s svojimi očmi in ga ne presojata sama, je razvidno, da hoče odnesti iz položaja levji dobiček uprava sama zase in tako svoje pozicije zboljšati. Stremljenje uprave SUZOR-a pa poznamo: zavarovanje centralizirati, ne pustiti pokrajinam potrebne samostojnosti, vse naj hodi po navse v Zagreb! Na to pa več ne moremo pristati. Mislimo, da so imeli južni OUZD-i dovolj časa, da so mogli uveljaviti zavarovanje. Zato je potrebno, da se postavijo na svoje noge in sami skrbijo zase, ne pa da se krijejo njihovi deficiti s pribitki onih OUZD, ki poslujejo v redu in vestno.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Trbovlje. Čitajmo »Delavsko Pravico«, ki jo dobimo v Zadrugi knjigarni in pri korporterjih za mal denar. Prinašala bo sklepe in ukrepe kongresa, v najkrajšem času pa pojasnilo novega osnutka rudarskega zakona in pravnika brat, skladnik. List res nima dosti za smeh, ima pa več za izobrazbo, ki je nam rudarjem prav potrebna. Za člane je obvezna, za vse pa potrebna. Naroča se pa v tajništvu skupine, stane mesečno samo 5 Din ali dnevno 17 par. Torej tako malo je treba izdati za delavski in strokovni list, ki piše prav zate.

Trbovlje. Skrbno se pripravljamo na kongres. Ker nimamo potrebnega denarja za vlak, smo sklenili, da gremo na kongres v Laško peš skupno s Krekovo družino. Na kongresu hočemo biti, saj je naš in storjeni sklepi bodo za nas. Kar je v pomanjkanju storjeno je dobro zgrajeno.

Borimo se proti jetiki. Tukajšnji hišni posetniki si ovsajajo pravico spuščati material iz stranišnih jam kar v potok Trbovščico, pa to tudi v najbolj vročem poletnem času in suši, ko se potok komaj malo pretaka. Kaj poreče k temu občina in kaj dr. Prodan, ki pravi, da je pri nas v vsakem kotu tuberkuloza.

Huda jama. Pri nas nekateri pazniki menda menijo, da vršijo človečansko morda celo narodno delo, ako brez potrebe šikanirajo ubogega rudarja. Radi bi, da bi jim eden vse naredil. Nič jim ni mar, če se izmuzga naš slovenski rudar, samo da bo imel dobiček tuj kapitalist. Tudi iščejo, kje bi mogli katerega ujeti, da bi bil kaznovan ali celo odpuščen. Ali pa mislite, da jih vodi res taka službena gorečnost? O ne. Lastni jaz, hrepenenje po tem, kako se bodo prikupili predstojnikom, to jih vodi k tako brutalnemu koraku. »Jaz hočem sesti na stolec in tam uživati boljši kruh, kaj mene briga, če pridem od tega preko delavskih hrbtov,« takole si mora misliti takle človek, če je v njem sploh kaj človeškega. Saj eden od teh razlaga svojo veliko modrost, češ, da se je človek razvijal od opice. Seveda živalskemu potomcu ne smemo zameriti, če je njegova notranjost živalska namesto človeška in če z rudarjem-človekom postopa živalsko. Je tole postopanje res žalostno dejstvo, a naši rudarji vedo, da je bilo že več takih paznikov v Hudi jami, ki so nekako tako brutalno nastopali proti rudarjem, pa so koncem koncev s svojo nadutostjo sami sebe ubili in so izginili iz tukajšnjega rudnika, medtem, ko je mnogo od njih zatiranih rudarjev ostalo. Omeniti pa moramo, da so na drugi strani oni pazniki, ki imajo življenske skušnje, sicer strogi, a uvidevni in ne zahrbtni.

Lesno delavstvo.

Rimske Toplice. Večkrat beremo v »Delavski Pravici«, da hočejo podjetniki »križo« reševati le na račun delavstva. Res je tako. To čutimo tudi mi na lastni koži. Že v zadnji številki smo povedali, da je hotel podjetnik znižati plače kar na lepem za 40%. Ko je naletel na odpor, je šel na 30%, končno je razglasil, da bodo od 1. oktobra dalje plače znižane za 25%. Kdor se pa ne bo zadovoljil s takimi plačami, bo odpuščen. Do 28. septembra naj vsak delavec odnosno delavka to javi v pisarni. — Delavstvo je takoj izprevidelo, zakaj je vodstvo določilo, da naj pride vsak delavec sam v pisarno. Podjetnik namreč dobro ve, da bo le takrat dosegel svoj cilj, ako bo delavstvo needno, ako se bo med seboj prepiralo in se hodilo ponujati skrivaj podjetniku. Kakor že rečeno, delavstvo je to nakano spregledalo in je reklo: Posameznik ne bo hodil nikamor. Vse smo izročili v roke organizaciji in obratnim zaupnikom. Vemo, da bodo prav delali. Kdor bi poskušal sam barantati s podjetnikom, ga smatramo za izdajalca. Taki pa ne spadajo med nas. Naše geslo je: Vsi gremo složno v boj. Naš vodja je pa organizacija. Organizacija je izročila podjetju tudi vlogo, v kateri je javila, da ne pristane na znižanje plač. Pripravljena bi bila na pogajanja v samo v tem smislu, ako bi se na razpravi s podjetnikom pokazalo, da v resnici obstoja kriza v podjetju. — Toda znižanje plač bi smelo biti le malenkostno, ker že sedaj ne dosegajo eksistenčnega minimuma. Nismo prav nič potrti. Vse zaupamo v svojo pravično stvar in v svojo organizirano moč.

Kovinarji

Javornik. Prejšnjo nedeljo t. j. 18. septembra se je vršil članski sestanek naše skupine z dnevnim redom: Volitve v krajevno bratovsko skladnico in položajem v tovarni. Udeležba je bila še dobra, čeprav je bilo lepo vreme in si vsak zaželi po celem tednu napornega dela malo razvedrila v prosti naravi.

Kot zastopnik centrale se je udeležil sestanka tov. Joško Rozman. Orisal nam je pomen volitev v bratovsko skladnico z ozirom na sedanji težki položaj. Treba je, da pazimo na svoje socialne pridobitve, a to storimo najlažje, če imamo svoje zastopnike v vseh institucijah. Zato je dolžnost vsakega delavca, posebno pa še nas krščanskih socialistov, da se tega zavedamo in skušamo s svojimi glasovi pokazati, da cenimo delavsko zavarovanje. Položaj v tovarni je resen! Delavci! Pazite na delo, ker danes obratovodstvo

gleda na vsako malenkost pregreška in ga kaznuje. Danes imajo kapitalisti vso moč v rokah in delajo z delavci, kakor so nekaj delali s sužnji. Naša naloga je, da skrbimo, da bo vsak delavec organiziran v strokovni organizaciji.

Javornik. Dne 20. septembra so se vršile volitve v krajevno bratovsko skladnico na Jesenicah v vseh obratih KID. V obratu na Javorniku je bilo 453 volilnih upravičencev, od katerih jih je volilo 356. Postavljeni sta bili dve kandidaturi listi in sicer: Lista Krščanskih socialistov in lista SMRJ, to je marksistov. — Volili so 21 delegatov, od katerih je dobila naša lista 6 delegatov 101 glas, lista SMRJ 245 glasov 15 delegatov. 6 glasovnic je bilo praznih, 4 glasovnice neveljavne. Dosedaj nismo krščanski socialisti na Javorniku imeli nobenega delegata in je to vendar lep uspeh. Gospodje narodni socialisti se volitve niso udeležili. Imajo pač svoje pomisleke. Kot delegatje na naši listi so izvoljeni tovariši: Ivan Vidic, Jože Rožič, Ivan Smolej, Jakob Noč, Franc Zakotnik in Marko Povše. Vsi ti so nam porok, da bodo delali za delavske interese, če bodo le dobili priliko.

Javornik. Zadnje čase se pobirajo po tovarni podpis za razpis volitev v Delavsko zbornico. Tovariši! Ne nasedajte nikomur in ne dajte nikomur svojega podpisa. To se je obravnavalo tudi na članskem sestanku, toda toliko v vednost tudi ostalim, ki se sestanka niso udeležili. — »Delavska Pravica« je po 6. januarju že zavzela svoje stališče. Socialisti se ne smejo ponášati z našimi podpisi, saj vedno vpijejo, da nas ne potrebujejo.

Stavbinsko delavstvo

Strokovna skupina slikarjev, pleskarjev in črkoslikarjev. Uradne ure skupine so do preklica vsak ponedeljek od pol 7 zvečer dalje v društvenih prostorih. Vsi zaupniki in tovariši naj pridno obiskujejo pisarno, da se skupaj posvetujemo o naših zadevah. Prihodnji članski sestanek bo v četrtek 6. oktobra v Delavski zbornici. Pridite vsi točno! Na članskem sestanku bo predaval tov. Slav Jože o smeri delavskega pokreta pri nas in drugod. Zatorej pridite vsi točno.

Viničarji

Bodimo si na jasnem! Radi podpore iz posmrtninskega sklada je občni zbor centrale sklenil, da bo le tedaj posmrtnina samo 1000 Din, ako ne bodo vsi, ki so v posmrtninski sklad pristopili, tudi stalno plačevali prispevkov. Pri vsakem pobiranju jih je manj plačalo. Pristopilo jih je pa toliko, da bi posmrtnina lahko bila že nad 2000 Din. Nekateri dolgujejo in so obljubili vse poravnati. Ponekod pa zaupniki drže položnice pri sebi; tam tudi član ne more plačati. Torej ni naš namen, da bodi posmrtnina znižana na 1000 dinarjev, ampak naj ostane neizpremenjena, kot smo prvotno določili, samo vsi moramo z rednimi plačili k temu pripomoči.

Pekre-Limbuš. Viničarji, ki so bili dosedaj organizirani v soc. demokratični organizaciji, kakor veli za mariborsko okoličino sodrug Ulbl, so vsi prestopili v »Strokovno zvezo viničarjev«. Vršil se je v Pekrah lep sestanek, na katerem je govoril

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov in izvirniku: Mountain City)

Jed je to akcijo začel z vnebo, ki bi bila morda vzbujala zavist, če bi se bil kdo brigal za njegovo delavnost! Pa saj je živel v deželi prostosti in v deželi stremušva in vsak je šel za lastnim dobrim duhom. Jed je pozabil na vse, kar ga je kdaj jezilo pri enačbah druge stopnje, pri Popejevih pesmih, pri Moltkejevi strategiji, in se je popolnoma udal strastni ljubezni do svoje Alme Matere. Samo ena stvar ga je pri vsem ovirala: ni imel niti malo vetra, na koga naj se obrne. Edini bogati mož ki ga je poznal, je bil Mr. Crumback in ta se je skliceval na to, da je brez tekočih sredstev. Mislil je na Mis Huginsovo; a Jed in Liza sta dobila dovolj razumljivo pod nos, da ima Miss Hugins trdno ceno, pri kateri se ne bo dala prav nič zmešetariti: Jed naj zasnubi Carrie.

Ali naj jo mahne kar na slepo srečo po naslovih v telefonskem seznamu? Ali s seznamom študentov v roki? Ali naj po odličnih delih mesta štoriklja od hiše do hiše? Bil je vprav na tem, da se bo za nekaj odločil, ko ga je slepo naključje privedlo na pravo sled. Ali pa je bila to le vseodobna Previdnost, kakor je verovala v svoji pobožni duši Liza? Potem je Previdnost delovala na zelo skrivnostne načine; zakaj Jed v tih dušni muki ni segel po svetem pismu, ampak po številki družinske izdaje lista »Mountain City Post«; tiskana je bila na rožnat papir in vsa stran je bila polna kričev, črnih, debelih naslovov, ki so bili razdeljeni v »okenca«. V nekem od teh »okenca« je bral poročilo, da je znani finančnik Claudius G. Warrenner davi prodal južnozpadni vogel med Peto in Jeffersonovo cesto po ceni, ki je sicer ni mogoče natančno izvedeti, a se po govoricah giblje okrog 235.000 dolarjev.

tov. Peter Rozman. Izvolil se je pripravljalni odbor, da pripravi vse potrebno za ustanovitev naše skupine v Pekrah. Dosedaj je pristopilo zelo lepo število viničarskih družin v naše kršč.-socialistične vrste. To nam daje zadoščenje, saj je naš pokret ravno v mariborski bližini okolici imel mnogo pretrpeti ravno od nasprot-

nika. Danes pa trpinčeni vstaja, nasprotnik pa doživlja poraz. Tako mora priti povsod, vendar pa še ne prej, dokler delovno ljudstvo samo ne bo spoznalo, kdo je njegov nesebični prijatelj, ki ga hoče v resnici podvigniti k njegovemu prave-mu in človeškemu blagostanju, tako da postane srečen za dušo in telo.

Rudarski kongres

Le nekoliko dni je še do krščansko-socialističnega rudarskega kongresa, ki bo dne 16. oktobra v Laškem. S trdno voljo se naše članstvo pripravlja nanj. Geslo kršč. rudarjev je, da gremo vsi na kongres. Kakšno stališče pa zavzema napram našemu kongresu ostalo rudarsko delavstvo, neorganizirano in ono iz nasprotnega tabora? Govorili smo z enimi in drugimi in smo dobili nešteto odgovorov in kritik.

Kaj pravijo neorganizirani? — Kakor vsakokratni odgovor, celo že udomačena pesem rudarja je, da smo izgubljeni, da nam ne pomagajo ne kongresi, ne organizacije. Strokovničarji iz nasprotnega tabora pa se izgovarjajo, češ, kaj boste krščanski socialisti neki storili za delavstvo, saj vas vaš program odvaja od prave borbe za zboljšanje položaja delavstva.

Poglejmo, ali imajo prav prvi in drugi. Upamo trditi, da ne. Kdaj pa je človek izgubljen? Kadar sam nad seboj obupa. Ali je potrebno, da danes rudar obupa? Saj ima pravico in celo dolžnost, da se bori za svoje naravne pravice. Nihče ti danes ne more zabraniti, da bi ne bil strokovno in gospodarsko organiziran. — Zakon o zaščiti delavcev to naravnost hoče. Torej zakonito pravico ima rudar, da se bori za svoje pravice. Praviš, da ne pomagajo ne kongresi ne organizacije. — Kdo ti more pomagati, če si sam malomaren in sam nič ne storiš? Kdo more rešiti utopljenca iz vode, če se mu sam odmika in se mu ne pusti prijati. Tako se godi rudarju, ki se dan z dnem potaplja in to samo radi malomarnosti in neorganiziranosti. Organizacije in njih kongresi so tvorba članov po pripadnosti stanov in poklicev in če deluje v njih, bo gotovo prišla do veljave tudi tvoja moč, če pa stojiš ob strani, zmanjšuješ njih upliv in zanemaraš pri tem svoje

pravice in dolžnosti kot delavec. — Isto vprašanje nastaja, če praviš, da nobeden za nas rudarje nič ne stori. Kako more odbornik organizacije govoriti in nastopati za tvoje pravice, če mu tega privo-ljenja noče dati.

Tako sam slabši delavske vrste in boš res ostal revež ti in tvoji enaki tovariši, dokler boš živel. Svojim naslednikom ne boš izročil prav nikake moralne in življenjske opore. Nam, organiziranim, pa tega ne bo mogel nihče očitati. V zavesti smo si, da delamo in gradimo, kar moramo za bodoči delovni rod. Kongres pa ima ta namen, da predrami mlačeže in neodločne in da jih uvrsti v amado zvestih borcev. Zlasti pa da dvigne rudarja duhovno. Kajti dokler bo trajala duhovna kriza proletarijata, bo trajala tudi gospodarska.

Tovariši, ki so v nasprotnem taboru, pa pravijo, da naš program ne more navajati delavstva v neizprosno borbo proti kapitalizmu. Tem pa tole: Že naš naslov krščanski pove, da smo in ostanemo borci za pravičnost in poštenje. Povsod in proti vsakomur moramo voditi neizprosno boj, ki ne vidi v človeku svojega brata in mu ne privoščijo dostojnega življenja.

Naš program stoji na Kristusovih načelih. Ta načela so že enkrat strla pogansko družbo. Tudi današnja družba je paganska. Konec jo bo le, ako bomo prenesli v vse naše življenje zopet krščanska načela. V pravcu teh načel delujejo naše strokovne organizacije in v tem pravcu bo v Laškem naš rudarski kongres. Če ni to prav enemu ali drugemu, je njegova stvar. Naša in nam dobro mislečih rudarjev dolžnost pa je, da se kongresu udeležimo in s tem pokažemo v javnosti, da tudi v najtežjih časih ne klonemo, ampak kličemo vsem rudarjem: Pogum in borba. Krščanski rudar.

Štirideset urni delovni teden

Svetovne statistike trdijo, da se je zvišalo število brezposelnih preko 30 milijonov. Ponosna in bogata Amerika sama ima 10 milijonov ljudi, ki so brez dela in v tem tudi brez jela. Nakopičen srd nad takimi razmerami je že dal duška v obliki nemirov in plenitev prodajalen. Celo tako rodoljubna Anglija je imela ostro poulično bitko z brezposelnimi.

Vsi ti pojavi dokazujejo, da ima nered v enem delu za posledico nered v drugem delu družbe. To napeto stanje povzroča skrb državnikom in gospodarstvenikom. Zato iščejo izhoda iz te zagate. Že na lanskem zasedanju mednar. urada dela so razpravljali o tem, kolik vpliv bi imelo na zmanjšanje brezposel-

nosti skrajšanje delovnega časa. Do končnega rezultata konferenca sicer ni prišla, vendar pa so padle misli, ki bi utegnile roditi v bodočnosti sad.

Toda če pomislimo, da še sedaj ni vpeljan 8 urni delovni čas po vseh državah; da celo v tistih državah, ki so sicer ratificirale washingtonski dogovor, iščejo, kako bi mogli obiti ta dogovor in vpeljati daljši delovni čas — n. pr. v prodajalnah in tako zvanih sezonskih podjetjih —; dalje da oblasti premalo nadzirajo, ako se v raznih industr. obratih točno izvršuje predpisani 8 urni delovni čas, zlasti še, da bi smelo podaljšati preko njega vršiti le s pristankom oblasti — kakor znano, delajo nekatere panoge in-

»Pomemben primer, kako človek s prodajo zemljišč v mestu lahko zasluži celo premoženje«, je pisala »Post«; M. Warrenner pred enajstimi leti za tisto zemljišče ni plačal niti 40.000 dolarjev. Kupca sta lastnika trgovske hiše Lipsky in Isaacson in nakup teh hiš naj bo njun odgovor na brbljanje o težkih časih in o padanju ameriške prosperitete. Potem je bilo opisano, s kako senzacionalno naglico sta se Lipsky in Isaacson dvignila iz drobnjarstva do veletrgovstva; končno je človek izvedel tudi nekaj o Claudiu G. Warrennerju, glavarju ene izmed najstarejših mestnih rodbin, ustanovitelj »Fourth National Bank« in baje posestniku večine njenih delnic. — »Delnice, ki so vredne svoje teže v radiju,« je pisal zbadljivi, a sicer zelo dostojni list.

Zdaj je torej Jed Rusher zagledal svojo pot jasno pred seboj! Prav zatrdno bo človek, ki je pravkar pri eni sami prodaji zemljišč zaslužil dve sto tisoč dolarjev, srečno in velikodušno ubran! Zatrdno bo lahko pogrešal nekaj tisočakov za tako plemenito podjetje, kot je univerza Mountain City! Zatrdno bo tudi imel dovolj vpogleda v človeški značaj, da bo v Jedu Rusherju prepoznal bodočega moža in junaka tega mesta! Priti do tega Claudija G. Warrennerja, stisniti mu roko, mu pogledati v oči in določno, toda vljudno govoriti z njim, to bo od zdaj edini smoter Jeda Rusherja.

V.

Prvo Jedovo delo je bilo, da je v telefonskem seznamu poiskal ime svoje žrtve. Našel ga je takoj, za njim je stala tehtna beseda: »Bankir« in naslov »Fourth Natl. Bk. Building«. Jed ni telefoniral, marveč je pustil pouk in se okrog enajstih napotil v pisarno svoje žrtve; kajti bil je uverjen, da je bogatega moža to uro najlažje dobiti.

¹ Prosperity — tipičen izraz za dobro ekonomsko stanje ameriške buržuazije, ki ga ne moremo v vsem pomenu točno prevesti z našim blagostanjem.

dustrije (tekstilne) skoraj stalno 10 ur na dan — in če končno pomislimo, da nadurno delo kljub veliki brezposelnosti še ni izginilo, potem je težko govoriti o še nadaljnjem skrajšanju delovnega časa.

Ce je italijanska vlada kljub temu stavila predlog, da se skrajša delovni čas na 40 ur tedensko, potem je položaj pač tak, da ne prenese več nadaljnjih odlašanj. Italijanski predlog govori o skrajšanju delovnega časa, dočim bi moralo delavstvo obdržati iste plače, kakor jih ima sedaj. Torej delovni čas naj bi se skrajšal, plače pa sorazmerno zvišale. Ta predlog je gotovo umesten in tudi pravičen, pa tudi moralno opravičen. To opravičenost je dobro utemeljil Albert Thomas v svojem poročilu za 15. konferenco leta 1931, ko je poudarjal stališče delavstva, namreč da mora pripasti del tehničnega napredka in civilizacije delavstvu in to v obliki večjega počitka.

Skrajšanje delovnega časa so pa utemeljevali delavci tudi z drugega stališča. Nesmotna izvedba racionalizacije je dovedla do nadprodukcije blaga, zlasti ker ni kupecv. Ako bi skrajšali delovni čas smoterno in trajno, bi mogli zaposliti večje število delavstva, ker bi se porazdelilo delo, katero je potrebno za stalno

produkcijo in ki je mogoča z ozirom na razpoložljiva sredstva kapitala.

21. t. m. je bilo sklicano posebno zasedanje sveta mednarodnega urada dela v Ženevi. S predlogom so se v principu vsi strinjali, toda, kakor običajno, so rekli, da ga je treba preštudirati. Izvolila se je v ta namen posebna komisija.

Recimo, da bo predlog sprejet v doglednem času (česar seveda in verujemo), potem nastane vprašanje, kje je tista garancija, da ga bodo države članice tudi lojalno izvajale. Skoraj gotovo bo dosegel isto usodo, kakor dogovor o 8 urnem delovnem času. Če bo tako, ne bo dosegel zaželenega smotra.

Sicer pa, če pogledamo celotnemu položaju naravnost v obraz, tudi dosledno izvajanje 40 urnega delovnega časa ne more popolnoma ali vsaj v splošnem odstraniti brezposelnost. Vse vprašanje razmotrivajo preveč s strogo gospodarskega stališča, človeka pa puščajo ob strani. Dokler bodo izvajali racionalizacijo in druge prenosne v gospodarstvu le s stališča dobičkonosnosti, morajo stroji počivati, delavstvo pa živeti v negotovosti in bedi. To bo vse dotlej, dokler se ne bo v gospodarstvu umaknil dobiček — človeku.

Škof Martin Slomšek

Pretekle dni smo praznovali 70 letnico smrti škofa Martina Slomška. Slovesne proslave so bile po vseh farah naše domovine. Martin Slomšek to tudi zasluži. Njegovo delovanje je svetel zgled, kako more in mora delovati prepričan katoličan in po vrhu še služabnik božji.

Martin Slomšek je predvsem svetel zgled iz dveh gledišč: kot škof in kot Slovenec. Kot škof je skrbel za lepo verno življenje med svojimi verniki. Tem je dajal sam prelep zgled s svojim svetniškim življenjem. Poleg tega je napisal tudi veliko in lepih knjig z nabožno vsebino.

Martin Slomšek je bil tudi zvest sin svojega naroda. Že kot mlad duhovnik je pričel buditi narodno zavest med svo-

jimi tovariši v celovškem semenišču. Pozneje kot škof je svoj družabni položaj sijajno uporabljal za narodno prubudo svojega naroda in za njegovo prosveto. Delil je resnično in globoko prosveto. Ako se Slovenci ponašamo s svojo kulturo, je to velika zasluga Martina Slomška. Zalibog je sedanja kultura precej različna od kulture, ki jo je sejal svetniški Martin Slomšek.

Martin Slomšek sijajno dokazuje, da je verni človek vedno zvest sin svojega naroda. Še več dokazuje, da je prava in obenem pravična narodnost mogoča edino na temelju krščanstva. Martina Slomška veliko premalo študiramo. Značaj in delovanje tega velikega moža bi morali še veliko študirati in se v njega poglobiti.

Prosveta, prosveta...

Dvajseto stoletje, »doba civilizacije človeštva«, je tudi doba prosvete. Nikar se ne čudite, da sem povedal tako. Kdaj so bili saloni in dvorane tolikokrat priče raznovrstnih prosvetnih predavanj, tečajev etc. kakor ravno danes? Kdaj so odri in katedri nosili toliko slovečih in priznanih kulturnih delavcev in vodnikov, ki s svojim širokim duševnim obzorjem in »z veliko ljubeznijo do naroda«, kakor navadno otvorijo slavnostni guč, sejejo semena prosvete med narod? Kdaj je bila pedagoška znanost natrpna z vsemogo-

čimi, odrešilnimi teorijami kakor ravno v naši dobi? Nikdar. Meščanska družba servira tako imenovano prosveto v največjih porcijah, vsa prežeta z altruizmom.

To je prosveta, ki ima trden namen utrjevati, stebre-nosivce kapitalističnega družabnega reda, prosveta, ki bazira na krivici. Pravi, da hoče maso razsvetljevati, v resnici ji pa meče z največjo lopato pesek v oči. Ne bazira na pravici in njenih postavah, v službi kapitalistične družbe je, zato njej služi.

Meščanska prosveta, žal, zelo poga-

nja veje in dela prijetno senco obstoječemu redu. Stevilna so društva, bodisi na »katoliški« bodisi na svobodomiselnih podlagi. Iskati rešitve, katera prosveta je odrešujoča, ali ona, ki ima v programu resnico Tyrša in sovrstne ideologe, je brezsmiselno delo. Bistvene razlike ni. Obe gradijo na fundamentih življenja, ki je življenje samo za zgornje desetisoče, masa pa duševno in telesno propada.

Meščanska prosveta propagira sovražstvo in ljubezen — vse obenem. Človekoljubi, navadno veleugledni podjetniki in ljudje foteljev, pa se izkazujejo kot veliki dobrotniki in mecen: darujejo čedne vsote v prid odrešujoči prosveti, »v znak zahvale, da društva tako intenzivno prosvetljuje narod«. Polagajo kamne Društvenim in Prosvetnim domovom (poznam celo Katoliško prosvetno društvo, kateremu je častni predsednik tovarnar, ki je v zadnjih letih znižal stalež delavstva od 600 na 250...), botrujejo društvenim praporom, »z vročo željo, da naj bo prapor simbol ljubezni, da naj nas vodi magari v krvave boje za domovino«. Društveni odbori pa ne vprašajo, odkod je prišel nesebični dar, je-li res mecen tako požrtvovalen, da je s svojim delom prislužil tisočake in jih položil na oltar prosvete. Ni treba. Društveni odbori so prepričani, da je mecen res sebi odtegnil jurje. Odbor ga zato na slavnostni seji soglasno izvoli častnim članom, na banketu mu izroči diplomu... Dva prizora ene tragikomedije: banket, slavospevi, mecemu podjetniku delavska kasarna, obup reduciranega družinskega očeta, kje bo jutri zaslužil kruh svojim.

Bog pa ne daj, da bi se proletarec trpin, ta resnični producent velikodušne mecenove podpore, dvignil zoper tako

O vodstvu delavskih gospodarskih organizacij in ustanov

O delavskih gospodarskih organizacijah in ustanovah se je že mnogo pisalo in se bo najbrže še. Saj na ta način se razčiščujejo pojmi, smisel in delovanje delavske gospodarske organizacije in ustanove, kateri mora biti usmerjeno vedno tako, da pride z njo delavstvo do svoje samostojnosti, do svoje popolne veljave in moči ter po nji do svojih pravic.

Kakor vsako gospodarstvo, tako potrebuje vsaka delavska organizacija svoj kapital, svoje tehnične in finančne strokovnjake, ako hoče, da bo njen obstoj vsestransko zasiguran. Kajti slabo in lahkomišelnost gospodarstvo je propast vseh panog gospodarstev in tako tudi propast delavske organizacije. Kakor obstoj vsakega gospodarstva, tako je obstoj vsake delavske organizacije zajam-

prosveto. Proglase ga k nestvorom človeške družbe, izdajalcem narodne stvari.

Meščanska prosveta ne izobražuje. Nasprotno, ona proletarski razred krčevito zadržuje pri njegovi osamosvojitvi in osvoboditvi.

Kaj pa naša, proletarska prosveta, kultura?

Roko položimo na srce. Ni vse v redu tudi pri nas. Res da imamo lepo število organizacij s proletarskim kulturnim programom. Ne moremo pa mimo dejstva, da ta program leži čestokrat kot mrtev papirnat paragraf v društvenih predalih. Naše organizacije rade grešijo svojo smer, zgubljajo se v kapitalistične vode. Mrtvilo namesto življenja. Koliko je proletarskih organizacij, katerih delovanje obstoja samo v vsakoletnem običnem zboru, koliko jih je, ki prirejajo, misleč, da delajo prav, vinske trgatve, plesne venčke in tečaje namesto socialnih predavanj. Z odra kažejo filistrska romantična dela, ne segajo pa po proletarski literaturi. Pevski odseki se uče kapitalistične himne in ko pride čas in prilika, zapojejo tudi podoknico podjetniku-šefu in mu v imenu delavstva izrazijo udanost in spoštovanje...

Tudi na račun proletarskih izobraževalnih organizacij gre krivda, da tako počasi napreduje proletarski pokret, da tako slabo prodira na frontah!

Proletarske organizacije ne smejo uprizarjati bratovščin z meščanskimi organizacijami! Ne smejo biti — čeprav včasih nevede — podpornice kapitalističnega družabnega reda! Radikalno morajo z razrednim bojem podirati starega človeka in graditi novega! To je baza našega izobraževalnega dela.

Vsako drugo »prosveto«, pa naj je venčana še s tolikimi glorijskimi in odlikovanji, moramo odklanjati! R. K.

V prostorni zglasilnici je stal pred mlado damo, ki ga je opazovala z zavračljivimi pogledi skozi medeno omrežje. »Ali je Mr. Claudius G. Warrenner doma?« je vprašal s trdnim glasom.

»Vas pričakuje?« je odvrnila dama.

»Prihajam od gospoda vseučiliškega kanclerja Saybucka,« je rekel Jed.

To ni bilo sicer čisto računsko natančno, a Jed je menil, da je za ta praktični namen še vedno dovolj blizu resnici. Kancler je poslal vse študente na prosjačenje denarja, kjer ga že utegnejo dobiti in jih bo zatrdno podpiral pri vseh potrebnih korakih.

»Prosim, sedite,« je dejala mlada dama in Jed je sedel na stol, ki jih je stala ob steni cela vrsta. Mlada dama je morala pritisniti na kak gumb ali pa dati kako znamenje, zakaj čez čas se je iz notranjosti prikazal mlad eleganten gospod, ki je meril Jeda s trdnim, vajenim očesom. Obiskovalec je bil oblekel najboljšo obleko in se sploh nakitil, kakor so pač puščali težki časi, vedel je, da mora nastopiti častljivo, in da ne sme napraviti ne boječega ne vsiljivega vtisa.

»Govorili bi radi z Mr. Warrennerjem?« je vprašal mladi mož.

»Da,« je odgovoril Jed.

»Kancler Saybuck z univerze mi je naročil, naj govorim z njim.«

»Za kaj gre?«

Jed je premišljal: ali ta mladič res ni še nič slišal o nabilni akciji, o kateri so listi poročali na dolgo in na široko? Na noben način se ne sme izdati, da je tu zavoljo beračenja; zato je odvrnil: »Imam nalog, da moram govoriti z Mrom. Warrennerjem osebno.«

Tajnik je dejal: »Imam nalog, da ne smem pustiti nikogar k njemu, dokler ne vem, za kaj gre.«

Jed, ki je eno celo poletje prodajal zbirke, se je naučil, da človek ne sme tako brž popustiti. »Stvar je za Mra. Warrennerja zelo važna.«

»Imam nalog, sam presojati, če je za Mra. Warrennerja kaj važno ali ne,« je odgovoril tajnik in vrnil Jedu odločni pogled. Njegova naloga je bila, da je vsak dan zavračal tucate tujcev, ki so hoteli govoriti z Mrom. Warrennerjem o stvareh, ki so baje zanj zelo pomembne.

»Mislim, da bo najboljšje, če pišem,« je dejal Jed dostojanstveno. »Ali bo Mr. Warrenner pismo dobil?«

»Mr. Warrenner bere vso svojo pošto sam,« se je glasil odgovor in Jed je rekel: »Najlepša hvala, zbogom,« se oddaljil in pustil tajnika v nekam nejasni ubranosti. »Kaj sem se morda zmotil?« je mislil tajnik.

VI.

Jed pa je zapustil poslopje, znova pobrskal po telefonskem seznamu in se prepričal, da zasebni naslov njegove žrtve tu ni bil zaznamenovan. V knjigi je našel nekega Cliveja A. Warrennerja. Jed si je dejal, da mora to biti najbrže kak sorodnik in morda stanuje veliki mož pri njem. Poklical je številko in moški glas je odgovoril, ne. Mr. Claudius G. Warrenner ne stanuje tukaj. Ko je Jed zahteval njegov naslov, je glas odvrnil: »Fourth National Bank Building«. Tedaj je dejal Jed: »Mislim njegov zasebni naslov.« Glas je odgovoril mrzlo: »Zasebnega naslova ne povemo.« In konec.

Pri večerji v pensionu je Jed spravil v besede stvar, ki je prevladovala vse njegovo mišljenje. Če je morda kdo bral o nekem Claudiju G. Warrennerju, ki je pri eni sami zemljiški kupčiji zaslužil dvakrat sto tisoč dolarjev. Da, vedel jih je bralo, in vsi so bili pripravljeni klepetati o tem. Vedeli so za velikega Warrennerja. Stanoval je v neki od tistih hiš na trgu Fremont Plaza, ki jih je Carrie Jedu in Lizi pokazala na prvi skupni vožnji: gosposka hiša iz rjavega peščenca na nekaj vzvišenih tleh, cela skupina hiš.

Tovariši, udeležite se v polnem številu rudarskega kongresa!

čen le, če ima vodstvo dovolj gospodarskega smisla, pravičnega razumevanja in dovolj energije, da pravočasno odstrani in prepreči vse, kar bi vodilo organizacijo v propast.

Pa ne samo vodstvo, temveč tudi članstvo je za obstoj in pravilno smer svoje organizacije odgovorno. Kakršno članstvo, tako vodstvo. Kakršno vodstvo, taka organizacija. Kakršna organizacija, takšen bo nje razvoj in napredek. Ako je članstvo organizacije delavsko zavedno, si bo na občnem zboru izvolilo dobre voditelje. Če bodo voditelji delavske organizacije delavsko zavedni in obenem tudi dobri gospodarji, bodo ob pravem času odstranili iz nje vse, kar je delavski organizaciji v škodo. Zato zlasti članstvo delavske organizacije ne sme nikdar dopustiti, da bi v vodstvu delavske organizacije ali delavske gospodarske ustanove sedeli, ali pa v njej zagospodarili kaki parasiti ali pa nedelavsko misleči voditelji, ki so izšli iz nedelavske organizacije, ali celo delavski organizaciji sovražni vrste. Vsaka delavska organizacija in delavska gospodarska ustanova, v kateri odločajo in imajo v njej prvo besedo parasiti, je obsojena v propast.

Zato ni glavno samo, da delavska organizacija ali delavska gospodarska ustanova obstoja, temveč glavno je tudi, kdo jo vodi, kako jo vodi in v kakšnem smislu in smeri jo vodi. Kakor ogenj in voda ne moreta služiti v en in isti namen, tako tudi delavsko zavedni voditelji in nedelavsko misleči funkcionarji vodstva delavske organizacije in ustanove ne morejo skupno delovati v en in isti namen. Zato je idejna borba in borba za nadoblast med enimi in drugimi neizogibna in povzroča v delavskem pokretu in gospodarstvu delavske organizacije nazadovanje in razdejanje. Tako je bilo pred 25 leti, tako je bilo pozneje, tako je še danes in bo tudi v bodoče. To resnico potrjuje zgodovina kršč. delavskih organizacij (Kršč. soc. zveze itd.).

Zahteva po delavsko zavednih voditeljih v delavskih organizacijah in delavskih gospodarskih ustanovah ni nikaka demagogija, temveč je nujna potreba in naravna pravica delavstva. Voditelji delavskih gospodarskih ustanov, ki ne bi imeli poleg gospodarskega smisla tudi smisel za iskren delavski pokret, za razmah strokovne in delavske kulturne organizacije v pravem pomenu besede ter smisla za neodvisen delavski tisk, ne spadajo v vodstvo delavske gospodarske ustanove.

Z ozirom na to, je vsega zavednega delavstva dolžnost, da poskrbi za medsebojno in med voditelji delavskih organizacij potrebno složnost in enotnost ter da izčisti iz delavskih vrst vse, kar z delavstvom ne misli, kar delavskemu pokretu in gospodarstvu nasprotuje in škoduje in kar v delavske organizacije in delavske gospodarske ustanove ne spada.

Za delavci prihajajo trgovci in obrtniki

V zadnjem času so naši pridobitni krogi od industrijcev pa do zadnjega trgovca postali zelo aktivni. Vršijo se velika zborovanja, na katerih razpravljajo o važnih gospodarskih vprašanjih, vlagajo resolucije, skratka med našim trgovstvom je zavel nov duh.

Kaj zahteva danes naše trgovstvo? Odnosno pri čem je potrebno, da se pomudi tudi delavstvo in izreče svoje mnenje? Sicer je le to že čestokrat zahtevalo izpremembe v tem, kar se danes zahteva glede kartelov in decentralizacije delavskega zavarovanja. Toda ni uspelo. Morda zato ne, ker večkrat ni bilo enotnega naziranja, poleg tega pa so doslej vsi drugi stali ob strani, kakor da se to njih prav nič ne tiče.

Danes, ko smo po tej težki krizi vsi več ali manj prizadeti, prihaja spoznanje, da je nujno potrebno revidirati profitno politiko veleindustrije, ki se skriva za raznimi nacionalno pobarvanimi karteli. To spoznanje je prišlo precej kasno, kajti danes je delavstvo tako rekoč brez vsake kupne moči. Plače so na rovaš krize padle pod minimum.

Delavstvo se je borilo, dokazovalo, da je znižanje plač tudi znižanje dohodkov vsem drugim stanovom, trgovcem, obrtnikom itd. Toda proces padanja plač se je nadaljeval in se še nadaljuje. Ako bi že tedaj podpirali upravičene zahteve delavstva tudi obrtniki in trgovci, kar bi bilo tudi v njihovo korist, bi morda ne padli tako globoko. Morda bo ta kriza vsaj malo naučila, da vendar ni podcenjevali borbe delavstva za vsakdanji kruh, ki je končno tudi del kruha trgovčevega in obrtnikovega. Sicer zahteve trgovstva ne gredo za tem, toda kriza pritiska vedno huje in iščejo izhoda. Zato ne škodi, ako iznesemo tudi to misel.

Razveseljeno je dejstvo, da so razven delavcev tudi drugi stanovi postali pozorni na kartelirano trgovino. Znano je, da so to največji navijači cen. Privilegiji, ki jih uživajo, gredo v pretežni večini na rovaš konsumenta — malega človeka. Saj je splošno znano, kako je s sladkorjem. O tem se je že dovolj pisalo in razpravljalo. Težki milijoni narodnega premoženja gredo na tuje.

Tudi decentralizacija delavskega zavarovanja ni nova. V tem pogledu so stavili že nebroj predlogov in resolucij, ki so izvenele v zahtevo, da mora dobiti delavsko zavarovanje več avtonomije. Nosilci zavarovanja naj bodo okrožni uradi po banovinah. Osrednji urad za zavarovanje delavcev naj se v tej obliki ukine, ker je nepotreben. »Delavska Pravica« je že po 6. jan. 1929 v imenu kršč. soc. delavstva v svojem manifestu zahtevala reformo

Pa ne samo to. Delavstvo in voditelji delavskih organizacij morajo ob enem poskrbeti tudi za pošten, nesebičen, odločen in tudi gospodarstva zmožen naraščaj. Kajti delavske organizacije in delavske gospodarske ustanove brez gospodarstva zmognih voditeljev bi bile same sebi grobokop.

A. B.

socialnega zavarovanja s popolnoma konkretnimi predlogi.

Zahteve trgovstva torej le potrjujejo to, kar je delavstvo zahtevalo že pred leti in sploh ves čas, odkar obstoji delav. soc. zavarovanje. Seveda se pa v podrobnosti delavstvo ne more strinjati s predlogi, ki so jih postavili trgovci v izvedbi decentralizacije. O tem prihodnjic.

Tretje nič manj važno vprašanje, proti kateremu se je postavilo trgovstvo, so konzumi. To je sicer že stara zahteva našega trgovstva. Le, da je sedaj radi njim ugodne prilike še z večjo silo butnila na dan.

Pokazati hočejo, da je združništvo sploh nepotrebno. Zakaj pa se je mali človek organiziral in osnoval združno trgovino? To je rodila krvava potreba. Nobeni strankarski motivi niso bili tu merodajni. Če so se v združbi zbirali ljudje enakih nazarov, je to popolnoma razumljivo. Ni pa to nikak argument, ki bi trgovstvo upravičeval, da bije po združni trgovini. Pri tem je treba pribiti samo eno utemeljitev, ki odtehta vse ostalo.

Združna trgovina je regulator cen, ki radi konkurence in zmernih cen konzumne trgovine ostaja na znosljivi višini. Posebno danes je to izredno zdravo, ko se splošno pretirani dobiček v tej ali oni obliki ne smatra za oduševstvo, nego čisto trgovska zadeva, ki je po načelih sodobne morale popolnoma v redu in prav. Sicer pa so tudi trgovci začeli uvajati združno trgovino. Zato zahteve, ki so v tem pogledu radi črtanja raznih ugodnosti združni trgovini, niso drugega, kot da privatna trgovina dobi monopol nad trgovino. Seveda to ne bo v korist konzumentov, nego trgovstvu. Vrh tega ima združništvo še drug cilj. Namen privatne trgovine je osebn dobiček, namen združništva pa je, da pobija koristolovstvo in vpelje v gospodarstvo borbo za splošen dobrobit.

O neznosnih davkih bi še najbolj bili upravičeni govoriti delavci in kmetje, ker je z ozirom na njihove dohodke obremenitev napram drugim stanovom zelo velika. O indirektnih davkih sploh ne govorim, ker se tudi ti zvrnejo 100% v breme konsumenta. Sedaj, ko se morajo trgovci zadovoljiti z nekoliko manjšimi dobički, iščejo način, kako bi te zvišali. Iz tega bi bilo sklepati, da trgovina išče bolj sebe nego dobrobit splošnosti, kakor se to posebno v zadnjem času poudarja.

Vse te zahteve, ako se tudi uresničijo, ne bodo rešile trgovstva, kajti jedro krize je v tem, da pri tistih, ki bi bili največji odjemalci, ni denarja.

se stavkujoči približali meji Franklina na večer v mraku, jih je sprejela delodajalska četa 500 mož, ki jih je zavrnila, naj ne gredo v Franklin. Kolona se še ni mogla orientirati in odločiti, ko so že zapele puške in strojnice. Neoboroženi in presenečeni rudarji so se seveda umaknili in pustili na cesti pred strojnimi puškami veliko avtomobilov. Čeprav so dobile stavkokaške čete baje ukaz, da ne smejo streljati v stavkujoče, so bili vendar ranjeni 4 rudarji in 2 ženski, ki sta se rudarjem pridružili na pohodu. Pričakuje se, da ne bodo stavkujoči odnehali, ampak da se bodo vrnili oboroženi, da se maščujejo.

To je zopet en zgled, kakih sredstev se poslužuje kapitalizem, da si zasigura dobičke in vlado: S puškami in strojnimi nad stavkujoče delavstvo! Ali je čudno, da pada vera v državo in pravičnost?

Vaš

Godina Janez.

Žena v slovenski umetnosti

Zanimalo me je, kaj pač imajo naši sodobni, mladi slikarji povedati slovenskemu narodu o ženi. Z nado, da bom obogatel, sem vstopil v razstavnico paviljon na velesejmu. Odkrito povem, da sem zapustil razstavo globoko razočaran. Ne nad talentom naših likovnih mojstrov, ampak nad njihovim gledanjem v svet. Saj skoro ne moreš mirno gledati nobene slike, da te ne bi tvoja bližnja okolica obsodila. Človek misli, da stopa kje v higijskem paviljonu, oddelek skritih bolezni. Ekshibicionistične slike se vrstijo ob steni. Pravijo, da slikar to podaja, kar čuti. Če presojam razstavo po tem načelu, vidim občutek in povdarek silne seksualnosti neopaganizma naše dobe. In po svoji vesti ne bi dovolil vstopa mladini, starejšim bi pa odsvetoval. Drugo, kar me je razočaralo, je to, da je bila žena na tej razstavi podana buržujsko, po načinu inozemskih magazinov. Nikjer ne najdeš odmeva naših dni, nikjer ni odseva življenja, zastoj iščeš pesem žene-trpinke, kjer je pa hotel slikar kaj takega podati, je podal v taki meri razgaljeno, da žali. Vem, da mi boste postavili nasproti antiko, ki jo je krščanstvo rešilo. Toda od antične lepote in načina podajanja je ta razstava daleč! Dobil sem utis: smer teh, ki so razstavili je (z malimi izjemami) meščansko buržujska, umetniki niso klicarji, preroki, pot k lepoti, ampak negativni, neopagani, to, kar diktirata Pariz in Berlin že 50 let v svojih buržujskih listih. Škoda je slovenske umetnosti!

Vajenški kotichek

S to številko otvarjamo stalno rubriko, kjer bomo prinašali razne članke, razprave in pojasnila o vajenškem vprašanju. Cenjene bralce prosimo, da na to opozorijo svojo mladino, ki se uči v katerikoli obrti. Zelimo, da nam vajenci sami dopisujejo. Poročila naj vsebujejo, kakšno je življenje v delavnicah. Ali delajo pri svojem delu ali kaj drugega, kako se jim dopade učenje, komentarji k posameznim člankom v našem listu itd. Dopisujejo pa lahko tudi drugi mlajši delavci. Dajali bomo razna poročila in navodila iz obrtnega zakona, v kolikor zadevajo vajence. Dalje glede učnih pogojev, ravnanja z vajenci itd. Kar bo mogoče, bomo obravnavali v listu, na ostalo pa odgovarjali pismeno. Zato prosimo, da nam vsak priloži znamko za odgovor.

Starši kakor vajenci! Poslužite se te prilike, kajti s tem se nam bo odprlo veliko polje dela za našo nadebudno delavsko mladino. Tisti, ki bodo izredno dobro in večkrat kako stvar poročali, bodo dobili nagrade v obliki lepe knjige.

Tedaj pridno na delo — pero v roke in pišite! Vprašujte. Vsako še tako neznanostno pismo bomo v polni meri upoštevali.

Kdor visoko leti...

Nekega jutra, sredi septembra, sem šel z ostalimi rudarji na delo. Šli smo v grušč po dva, trije, pet, v nedolženih razdaljah, kakor je pač nanoslo, ker smo tako prihajali iz svojih stanovanj. Za nami pride mlad fant. Tujec, ki ga slučajno sreča, podvomi ali je polnoleten ali ne. Mudi se mu, ker stopa urno za rudarji, ter jih tudi prehiteva. Toda pri tem, ko dohiteva uboge rudarje, se ne ozre na nje, jih ne pozdravlja, brzi

naprej kakor tujec, ki se mu mudi na vlak in se ne razgovarja z nepoznanimi ljudmi, ker jim pač ne zaupa. Toda to ni tujec, vsaki dan vidi iste rudarje, dobro jih pozna, z marsikaterim je pred leti skupaj delal. Zakaj se vendar dela tako tujega, zakaj ne pozdravlja in ogovarja rudarjev? Da, pred leti je še delal kot vsi drugi rudarji. Potem je šel v šolo, dve leti je tam študiral in postal je »gospod«. In to je vzrok, da se ne pogovarja z navadnimi delavci, četudi je med temi dovolj bolj izobraženih kot takle mlad gospod, ki komaj razloči premog od navadnega kamna. Takle domišljav človek je res žalostna prikazen v vrstah slovenske polinteligenca. Pa niso vsi z enako izobrazbo taki naduteži. Oni starejši, ki imajo dolgoletno prakso in res razumejo svoj poklic, z rudarji čisto drugače občujejo. Ti se zavedajo, da bi brez rudarjev tudi njih ne bilo. Zelo rad pa se izpolni pregovor: »Kdor visoko leti, nizko pade.«

Krekova zveza

Naši tovariši iz bratske Hrvatske, ki se zbirajo okoli Stokovne zveze, so osnovali v Zagrebu Krekovo zvezo (zajednico). To je nekak najvišji forum krščansko socialističnih organizacij. Pred kratkim je bila prva seja te zveze, ki si je izvolila svoj stalen odbor. Načelnik je tovariš Bogomir Gottfried. Krekova zveza je pozvala somišljenike, da osnujejo zveze po vseh mestih in krajih, da se krščanski socializem čim bolj razširi, zlasti naj se organizira v zajednicah mladina in sicer na istem temelju, kakor pri nas Krekova mladina.

Borci na polju krščanskega socializma pozdravljeni!

Vabilo

na redni občni zbor Mariborskega konzuma, r. z. z. o. z. v Mariboru.

ki se vrši v soboto dne 15. oktobra 1932 ob pol 20 v dvorani Stokovne zveze, palača Delavske zbornice, Maribor, Sodna ulica, s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1931.
4. Sprememba pravil.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bi bil sklepčen, se bo vršil pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

CELJE

Delavska zbornica sklicuje sporazumno s strokovnimi organizacijami zbor obratnih zaupnikov in odbornikov vseh delavskih organizacij za soboto zvečer dne 1. oktobra ob 8 v prostorih Delavske zbornice (javna kuhinja). Vršil se bo razgovor o prispevkih delavstva k akciji za brezposelne. Za delavstvo važno. Pridite!

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatese vse vrste. Specerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni prazarni vedno sveže prazna kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. KOVACIČ
LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 32

Amerika in Američani

Chicago, 27. sept. 1932.

Predvsem meščanski listi pišejo, da se gospodarska kriza zmanjšuje v Združenih državah. Po teh poročilih se položaj izboljšuje v vzhodnem delu, kjer posebno oživljajo oblačilne in tekstilne obrate. V centru in na zapadu se pa izboljšanje še ne čuti toliko, če izvezamo vrvež na borzah.

Nastop veteranov se presoja sedaj treznejše. Nepriistranski in veteranom naklonjeni krogi trdijo, da bi veterani veliko boljše ravnali, če bi opustili pohod na glavno mesto, pač pa bi o pravem času organizirali svojo stranko, ki bi se ji priključili tudi brezposelni. Pri predsedniških volitvah bi mogli manifestirati za svoje zahteve, na katerih dosegajo sedaj ne morejo upati.

Med našimi rudarji v državi Illinois je nastalo veliko gibanje. Med njimi in lastniki premogokopov je nastal spor 31. marca, ko je potekla stara pogodba, po kateri so imeli rudarji dnevne temeljne mezde 6.10 dolarjev. Lastniki rudnikov hočejo znižati plače na 5 dolarjev. Prvotno je delavska strokovna centrala

tudi že pristala na znižanje plač, ker niso rudarji nič zaslužili za časa pogajanj, ko je delo stalo. Krajevne organizacije pa so ponekod zanikale veljavnost pogodbe. Radi tega je bilo uvedeno glasovanje, katerega rezultat pa je bil, da so se rudarji razdvojili, ker je centrala na vsak način hotela izbiti konec pogajanj in sklep, da se znižanje plač sprejme in je pri tem tudi vršila nepravilnosti pri glasovanju. Tako je en del rudarjev ostal v stavki, drugi je šel na delo. Stavkujoči so nato organizirali svoje čete, ki venomer obkrožajo one revirje, kjer rudarji delajo in jih odvrčajo od dela. Med stavkujočimi in stavkokazi je prišlo do dejanskih spopadov. Protj četam stavkujočih so organizirali delodajalci svoje čete.

Državna oblast se je povsem postavila na stran delodajalcev, češ da stavkujoči ogražajo javno varnost. Vojaške čete so bile koncentrirane. Proti okraju Franklin so organizirali stavkujoči pohod. Njihova orlada je štela okrog 25.000 mož, izvrstno disciplinirana, vozeča se na avtomobilih, toda neoborožena. Ko so

KNJIGOVEZNICA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE, prej K. T. D.

LJUBLJANA

KOPITARJEVA UL. 6/II

Črtalnica in tvornica poslovnih knjig - Stalna velika zaloga vsakovrstnih saldakonti, štrac, journalov i. dr. lastnega izdelka